

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Костадин Михайлов Бураджиев

Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство - Пловдив
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
“доктор”

Област на висше образование 8. Изкуства, Професионално направление 8.3.

Музикално и танцово изкуство

Докторска програма Музикознание и музикално изкуство

Автор: Станка Иванова Даутовска

Тема: ОСОБЕНОСТИ НА ПЕСЕННИЯ ФОЛКЛОР В СЕВЕРОИЗТОЧНА
ДОБРУДЖА.

Научен ръководител: доц. д-р Таня В. Бурдева, ПУ “Паисий Хилендарски”,
Педагогически факултет, Катедра “Музика”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-1242 от 21.03.2018г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “Особености на песенния фолклор в Североизточна Добруджа” за придобиване на образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма Музикознание и музикално изкуство.

Автор на дисертационния труд е Станка Иванова Даутовска – докторант в редовна форма на обучение към катедра “Музика” с научен ръководител доц. д-р Таня В. Бурдева от ПУ “Паисий Хилендарски” - Пловдив.

Представеният от Станка Даутовска комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС “магистър”)
- заповед за записване в докторантура
- заповед № 67 от 17.3. 2014г. Статистически методи и софтуер за обработка на данни от научни изследвания, протокол № 4 от 22.03.2014г. с успех Отличен б.
- заповед за провеждане на изпит № 68 от 17.03.2014г. по Методология и методи на научните изследвания, протокол № 5 от 06.04.2014г. с успех Отличен б.
- заповед № 110 от 14.5.2015г. за провеждане на изпит по Чужд език за използване на научна литература, протокол № 7 от 26.05.2015г. с успех Отличен б.
- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет, издадена на 13.03.2018г.;

Докторантът е приложил 5 публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Станка Иванова Даутовска е родена на 19.11.1965г. в с. Кардам, Добричко. От малка израства с песните на своето село. Всеотдайно участва в културния живот на селото под влиянието и с подкрепата на читалищния секретар Янка Василева - ярък носител на автентичния добруджански песенен фолклор. Ръководеният от нея самодеен състав е многократен лауреат на Националния

събор на народното творчество в Копривщица, на регионалния фолклорен събор в с. Дебрене, Добричко и редица форуми за самодейни състави. Както самата докторантка пише: *“Неврътна, само деветгодишна на сцена, тогава певиците от вокалната група, бяха мои учители, те бяха моите вдъхновители и на последно място респонденти. Може да се каже, че някъде по онова време е започнала моята изпълнителска практика, тогава се зароди и моята любов към народната песен”*.

Любовта към народната песен естествено продължава в професионалното и обучение в СМУ “Ф. Кутев” гр. Котел и АМГИИ - Пловдив.

Участва в състава на ансамбъл “Тракия” гр. Пловдив като артист-хорист и солист, има многобройни концертни участия в много страни от Европа, Азия и Далечния Изток, успешно преподава народно пеене, ръководител е на фолклорни състави, носител на редица престижни награди от конкурси и фестивали.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Представеният дисертационен труд на Станка Даутовска е посветен на песенния фолклор и изпълнителство в три добруджански села - Кардам, Овчарово и Медово. Той продължава, доразвива и обобщава досегашни научни регионални изследвания, и в този смисъл може да се определи като теоретико-практическо изследване с научен и научно-приложен характер. Задълбочавайки познанията си върху местния фолклор и публикациите, свързани с него докторанта открива, че той детайлно не е изследван. Независимо от забележителния обем от информация за Добруджанската фолклорна област, някои от микрорайоните ѝ не са достатъчно изследвани, особено тези, населени с преселници от Северна Добруджа. Оскъдна е информацията, която ни се предоставя във връзка със спецификата на народните песни и начина им на изпълнение в изследваните села.

Комплексните резултати показват висока степен на знания, умения и качества в музикалното и изпълнителското изкуство, допринесли за една сериозна теоретична разработка.

4. Познаване на проблема

Изборът на тема за това изследване не е случаен. Станка Даутева познава добре региона, който изследва и е отличен изпълнител на добруджански народни песни. От малка изпълнява част от песенния репертоар на родното си село. В своето изследване тя е разгледала всички трудове и публикации по темата. Безспорно познава в детайли изследванията на Иван Шишманов, Павел Атанасов, Михаил Арнаудов, свещеник Христо Стефанов Хаджиев, Васил Стоин, Стоян Джуджев, Райна Кацарова-Кукудова, Елена Стоин, Иван Качулев, Николай Кауфман, Тодор Тодоров, Тодор Джиджев, Ана Илиева, Михаил Букурещлиев, публикациите от комплексните експедиции в Добруджа, организирани от Института по фолклор при БАН, от Добруджанския събор, проведен в гр. Тервел (1960г.) и др. Въпреки всички тези изследвания, като цяло, в детайли, музикалният и танцов фолклор на Добруджа не е напълно опознат. Оскъдна е информацията, която ни се предоставя във връзка със спецификата на народните песни и начина им на изпълнение в изследвания от докторанта район и този дисертационен труд добавя ценни щрихи към изследванията на всички гореизброени автори. Съгласен съм с написаното от автора, че: *“Много регионални изследвания разкриват интересни локални музикалнофолклорни явления в областта или отделни селища, изнасят някои неизвестни прояви, които допълват и обогатяват изследваното досега и очертават нови насоки за по-пълно и цялостно проучване на музикалнофолклорната практика и изпълнителство в Добруджа”*.

5. Методика на изследването

В този дисертационен труд изследването е осъществено чрез следните методи: исторически, теренно изследване и интервюта, сравнителен анализ и синтез, класификация и обобщение. Всичко това позволява успешно да се решат

поставените в дисертацията задачи, а именно: да се проучат литературните източници свързани с настоящата тема; да се систематизират исторически и демографски сведения от изследвания регион; да се нотират и анализират мелодиите на записаните песни от Североизточна Добруджа; да се изследват особеностите на музикалния език в Североизточна Добруджа; да се изследват събраните песни по функционален признак - въз основа на предназначението им; да се направят обобщения и изводи за характерните особености на изследваните песни от региона.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд „Особености на песенния фолклор в Североизточна Добруджа” е съдържа увод, три глави, заключение, използвана литература и седем приложения. Общият обем на теоретичната част обхваща 153 страници. Съжденията са илюстрирани с 20 таблици; в книжното тяло са приложени 60 нотни примера и 7 приложения. Общият обем на труда с приложенията е 240 страници.

Увода на труда подчертава актуалността на проблема и неговата значимост. Точно са представени обекта, предмета, целта и задачите. Заявената методологична рамка, формулирана ясно и прецизно, намира израз в използваните методи.

Първа глава на труда озаглавена „Географско разположение и исторически сведения на селищата от Североизточна Добруджа“ дава сведения за географските, исторически и демографски процеси, оказали влияние за духовното развитие на населението и опазването на песенния и танцов фолклор.

Втора глава „Обществена, материална и духовна култура в Североизточна Добруджа“ проследява важната роля на уникалните за България средища за развитие на духовния живот и обществената култура на населението - читалищата, които стават средищата, в които се сформират и самодейни състави. Благодарение на тези състави дължим съхранението, популяризирането и

развитието на местния песенен и танцов фолклор, и така до наши дни са достигнали голяма част от обичаите и придружаващите ги обреди, представяни най-вече по съборите-надпявания под формата на театрални постановки.

Трета глава „Специфика на песенния фолклор и маниер на изпълнение“ представя за първи път събраните на терен песни от селата Медово, Овчарово и Кардам. Песните са лично дешифрирани от автора. Направените анализи на музикалния език показват специфични особености на региона - мелодика и орнаментика, ладова организация, амбитус, метроритмика, говорен диалект, форма и структура на стиха.

В тази глава са представени анализи на 60 песни от Кардам, Овчарово и Медово, събрани от 7 информатора.

Направените подробни анализи на музикалния език показват локалните особености на песенния фолклор на преселниците - мелодика и орнаментика, ладова организация, амбитус, метроритмика, говорен диалект, форма и структура на стиха. Специално внимание е отделено на съвременното състояние на народната песен. Както в почти всички фолклорни региони на България и тук голяма част от празниците и обичаите днес не се спазват, с изключение на част от обредите към даден обичай. Това се наблюдава и в песенното наследство. Въпреки настъпилите през годините промени, съхранената жанрова палитра на песенното наследство на преселниците е изключително богата.

В анализа на песните и на днешното състояние на песенния фолклор преселниците, Станка Даутовска установява, че се спазва песенната традиция за това кога, къде и какво се пее. Тази е и причината за многообразието на традиционното пеене и за формирането на различни типове песенни цикли - обредни, трудови, празнични и др. Обредните песни са календарни и семейни, при трудовите преобладават жетварски и седенкарски, а празничните най-често звучат на трапеза или на хоро.

Положените усилия да бъдат разгледани проблемите, свързани с основната цел на изследването, отразяват сегашното състояние на народната

песен и маниер на изпълнение. Събраните и съхранени по този начин 60 песни от региона на Североизточна Добруджа, са наследство на една вековна традиция. Авторът установява, че стилът на местната песен е характерен както по отношение на изпълнение, така и по музикални и поетични белези. Сравнителните анализи на песни от различни региони, показват техните мелодически и текстови варианти. Видими сходства има, различията са в тяхната приложна функция и изпълнителска интерпретация.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Представеният дисертационен труд има безспорен научен принос по отношение изследването на песните на преселниците в Североизточна Добруджа, техният маниер на изпълнение, направените анализи на мелодичният им строеж, на ладовото разнообразие, систематизирането им по функция и т.н.

Подобно изследване е само по възможностите на практикуващ изпълнител, какъвто е автора на дисертацията. Това позволява свободата свободно да правиш анализи за маниера на пеене, за орнаментирането при бавните добруджански песни, да се справиш с местния диалект.

Изведените приноси в дисертационния труд определят и неговото научно и практическо приложение.

От изключителна важност днес е да успеем да съхраним останали ценни бисери, творения на народния гений, да съхраним автентичното песенно богатство и маниер на пеене.

Ценен принос определям и изследването на преселниците от румънска Добруджа, сега живеещи в изследваните три села (Кардам, Медово и Овчарово), да се проследи влиянието на средата, в която тези хора са били принудени да живеят, как това се е отразило на песенното ни богатство.

Важен детайл в дисертацията, макар и кратко, е погледа върху съвременното състояние на народната песен и маниер в Добруджа.

Настоящият дисертационен труд в значителна степен допълва регионалните изследвания в областта, попълвайки една съществена празнота в теоретичните изследвания и ще обогати музикално-фолклорната наука. Със своя практико-приложен характер този труд ще бъде полезен за бъдещи изследователи, изпълнители, педагози и любители на народната песен.

От друга страна, дисертационният труд е ценен със събраните на терен и дешифрирани 60 песни от докторанта песни, непознати в по-голямата си част от изследователи и изпълнители. Те могат да бъдат публикувани и да станат ценен учебен материал, който запознава учащите се с фолклорната традиция в Добруджа.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Станка Даутовска има пет публикации по темата на дисертационния труд:

1. *„Специфика и проблеми на регионалните фолклористични проучвания“*
2. *„За моделите на претворяване на българския музикален фолклор“*
3. *„Народната музика в музикалната индустрия – Исторически аспекти“*
4. *„Съхраняване на фолклорната музика чрез учене и преподаване“*
5. *„Българският песенен фолклор и мястото му в нашето съвремие“*

С изключение на доклада “Народната музика в музикалната индустрия - исторически аспект”, останалите доклади на Станка Даутовска са в съзвучие с темата на дисертацията. Засегнати са важни въпроси по отношение на регионалните проучвания, за българския музикален фолклор и неговото място в обучението на подрастващото поколение, съхраняването на фолклорното ни богатство и т.н.

Докладите са отпечатани в Сборник-статии “30 години Педагогически факултет”, Международен интердисциплинарен студентски научен форум ОБРАЗОВАНИЕ, ОБЩЕСТВО, ЛИЧНОСТ; Научно списание за докторанти на Педагогическия факултет на ПУ “Паисий Хилендарски”, бр. 2,2015; Сборник

доклади от студентски научен форум ЦЕННОСТИ, МОТИВАЦИЯ И КРЕАТИВНОСТ В ОБРАЗОВАНИЕТО; Сборник-доклади от студентски научен форум ДЕТЕТО И СЪВРЕМЕННИЯТ СВЯТ, 2016; Научни трудове на Съюза на учените в България - Пловдив, т. IV, 2017.

9. Лично участие на докторанта

Несъмнено проведеното дисертационно изследване е лично дело на Станка Даутовска. Като представител на изследвания регион и отличен изпълнител на добруджански народни песни, тя добре познава музикалния фолклор по отношение на неговите музикални и поетични белези. Израствайки с тези песни (лично събрани и дешифрирани) докторанта може да направи съответните анализи и класификации, да отрази промените настъпили във времето, да оцени днешното състояние на фолклора в изследваните три села. Всичко това е доказано със сравнителни таблици и изведени от това резултати, които дават точна характеристика на региона.

“Добруджанската песен има своя оригиналност на мелодика, орнаментика и характерно звукоизвличане. Маниерът на пеене и фонетиката на езика са органически свързани като елементи на народната музикална реч”[Кушлева, А. 1996:22]. Това само потвърждава факта, че само добре запознат с региона и с местният фолклор човек, може да направи такова задълбочено теренно изследване. Не на последно място, голямата любов към родния край и традиции вероятно са били водещо начало за написване на този дисертационен труд.

10. Автореферат

Авторефератът на дисертационният труд “Особености на песенния фолклор в Североизточна България” на Станка Иванова Даутовска е с общ обем от 44 страници и отразява точно дисертационният труд. Същият е направен по всички изисквания и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

11. Критични забележки и препоръки

Единствената критична бележка към докторанта и слабост на самата дисертация е недостатъчно събрания музикален материал и малкия брой изследвани селища.

12. Лични впечатления

Познавам лично от дълги години Станка Даутовска - от ученик в СМУ “Ф. Кутев” - Котел, като артист в ансамбъл “Тракия”, до завършване на висшето образование в АМГИИ - Пловдив. Станка винаги е била със сериозно отношение към учебния процес. Достигането до завършване на последната степен на обучение е закономерно и аз съм напълно убеден, че развитието и няма спре до тук. Натрупаните знания и умения тя успешно прилага в преподавателската си дейност в СОУ “Св. св. Кирил и Методий” и ПУ “Паисий Хилендарски” - Пловдив, а в бъдеще може да развие успешна академична кариера, което и пожелавам да се случи.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Горещо препоръчвам на докторанта да задълбочи изследванията на добруджанския музикален и танцов фолклор на преселниците от Северна Добруджа и в останалите села. Това е особено важно сега, когато носителите на автентичния фолклор стават все по-малко, изчезва важна информация за древната ни култура, изчезват ценни знания. Считаю, че региона е богат източник на информация и научният принос ще е особено ценен.

Препоръчвам също така, дисертацията да се публикува и да се ползва от всички преподаватели и студенти изучаващи музикален фолклор.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Станка Иванова Даутовска на тема **ОСОБЕНОСТИ НА ПЕСЕННИЯ ФОЛКЛОР В СЕВЕРОИЗТОЧНА ДОБРУДЖА** съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за

развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултет, Катедра “Музика”, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантът Станка Иванова Даутовска притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност “Музикознание и музикално изкуство” като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и ***предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор”*** на Станка Иванова Даутовска, област на висше образование 8. Изкуства, в професионално направление 8.3. “Музикално и танцово изкуство”, докторска програма “Музикознание и музикално изкуство”.

27.04. 2018г.

Рецензент:

/проф. д-р Костадин Бураджиев/